

Psicopatologia al Llarg del Cicle Vital

Codi: 102572

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Sergi Ballespí Sola

Correu electrònic: sergi.ballespi@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Eduardo Fuente Díez

Maria Soledad Fernández Gonzalo

Juan Vicente Luciano Devis

Maria Jesús Tarragona Oriols

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Contextualització

La dimensió salut mental - malaltia (psicopatologia) és un contínuum multidimensional en el que totes les persones ens situem al llarg de tota la vida. La psicopatologia representa un desviament de les funcions psicològiques normals, que s'han d'entendre en el context del desenvolupament de la persona i en el seu context social i cultural.

En l'exercici professional de la psicologia, sigui quina sigui l'especialitat, és indispensable saber identificar quan un comportament surt de la normalitat i pot afectar a la persona o a les persones del seu voltant. Sigui en una entrevista de treball, en la quotidianitat d'una organització en funcionament, en un acte formatiu, avaluatiu o en qualsevol dels espais d'una escola o d'un institut, ser capaç d'identificar els signes d'anormalitat psicològica i ser capaç d'explicar-se el seu origen amb base científica són competències indispensables en

qualsevol de les sortides professionals de la psicologia, tant les adreçades a les persones considerades 'sanes' -la major part de la població general- com les adreçades a les persones que requereixen ajuda perquè presenten condicions de gravetat clínica (un trastorn).

Aquesta assignatura és el primer contacte que té amb la psicopatologia l'estudiant del grau de psicologia a la UAB. L'assignatura pretén ser una introducció a l'anormalitat psicològica que aporti els coneixements fonamentals de la disciplina tant a aquelles persones que apuntin cap a l'especialitat de clínica o salut, com a aquelles persones que continuaran amb altres especialitats. En aquest últim cas, és possible que aquest sigui l'únic contacte que tinguin amb la psicopatologia al llarg del grau.

La formació bàsica que s'inicia amb aquesta assignatura de 6 ECTS (150h) pot complementar-se al nostre pla d'estudis de grau amb les següents assignatures optatives, amb 6 ECTS addicionals cadascuna:

- Psicopatologia de la Infància i l'Adolescència
- Psicopatologia de l'Adult
- Discapacitat Intel·lectual i Problemes de l'Aprenentatge i la Comunicació
- Trastorns de la Personalitat
- Neuropsicologia

L'assignatura pretén adoptar una visió de contínuum del que és salut mental, multidimensional i dinàmic, és a dir, entenent que la salut mental no és tan sols l'absència de trastorns sinó... alguna cosa més.

Objectius formatius de l'assignatura

En superar l'assignatura, l'estudiant serà capaç d'identificar els signes d'anormalitat psicològica més comuns (síntomes, síndromes i trastorns) així com d'identificar els factors predisponents, precipitants i de manteniment que interactuen en l'origen de l'alteració.

L'objectiu principal d'aquesta assignatura és conèixer les característiques principals de les simptomatologies i trastorns psicològics que, de manera més representativa però no exclouent, es poden presentar en cada període evolutiu.

En l'assoliment d'aquests objectius se n'abraça un altre: oferir una visió panoràmica dels principals trastorns que afecten les persones al llarg del cicle vital. En concret, es presenten els trastorns que més afecten les persones a les diferents etapes del cicle vital (preescolar, escolar, adolescència, adultesa i vellesa) i es mostra com poden variar les característiques d'un trastorn en cada etapa del cicle vital.

Per tant, els objectius principals de l'assignatura són que l'estudiant esdevingui capaç de:

- 1) Identificar signes d'anormalitat psicològica
- 2) Explicar l'etiologia d'algunes alteracions
- 3) Reconèixer algunes de les principals alteracions que afecten la salut mental de les persones...
- 4) ...i en sàpiga distingir les característiques segons l'etapa del cicle vital

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les demandes i les necessitats de persones, grups o organitzacions en diferents contextos.
- Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.

- Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
- Formular hipòtesis sobre les demandes i les necessitats de les persones destinatàries.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer el codi deontològic i actuar de manera ètica.
- Reconèixer els determinants i els factors de risc per a la salut, i també la interacció entre la persona i el seu entorn físic i social.
- Reconèixer la diversitat del comportament humà i la naturalesa de les seves diferències, tant en la normalitat com en l'anormalitat i la patologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
2. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
3. Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
4. Classificar els trastorns psicològics.
5. Comunicar de manera inclusiva, evitant un ús sexista o discriminatori del llenguatge.
6. Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
7. Distingir els diferents signes i símptomes clínics dels diferents trastorns psicopatològics de cada cicle vital pel seu diagnòstic i tractament.
8. Formular els problemes de les persones en termes diagnòstics.
9. Identificar factors de risc per a la salut mental.
10. Identificar les implicacions socials, econòmiques i/o mediambientals de les activitats acadèmico professionals de l'àmbit de coneixement propi.
11. Identificar patrons normals i anormals de desenvolupament i conducta.
12. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
13. Identificar variables funcionals d'adquisició i manteniment de problemes en exemples de casos clínics.
14. Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
15. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
16. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
17. Reconèixer el codi deontològic i actuar de manera ètica.
18. Reconèixer les manifestacions psicopatològiques més característiques de cada cicle vital, i la gènesi, la clínica, l'epidemiologia i el transcurs d'aquestes manifestacions.

Continguts

El temari de l'assignatura s'estructura en 2 parts: FONAMENTS i PSICOPATOLOGIA.

FONAMENTS

Bloc 1. Conceptes

- 1.Introducció
- 2.Fonaments
- 3.Causalitat

Bloc 2. Alteracions de les funcions psicològiques

- 4.Alteracions de la Consciència y Atenció
- 5.Alteracions de la Memòria
- 6.Alteracions de la Percepció
- 7.Alteracions del Llenguatge i Pensament

Bloc 3. Organització de la psicopatologia a les classificacions diagnòstiques

- 8.Modelos de classificació en psicopatologia (DC-05, DSM5TR, CIE 11, ASEBA, HiToP)

PSICOPATOLOGIA

Bloc 4. Psicopatologia

- 9.Psicopatologia a la primera infància (Alteracions relacionals (DC 05) i del neurodesenvolupament I: DI i TEA)
- 10.Alteracions del neurodesenvolupament II (Tics i TDAH)
- 11.Alteracions de les funcions fisiològiques I: Trastorns del control d'esfínters i Trastorns de l'alimentació
- 12.Alteracions de les funcions fisiològiques II: Trastorns del son
- 13.Trastorns de la conducta disruptiva, del control d'impulsos i psicopatia
- 14.Trastorns d'ansietat
- 15.Trastorns de l'estat d'ànim
- 16.Trastorns relacionats amb el trauma, l'estrès i l'adaptació
- 17.Trastorns de la personalitat
- 18.Psicosis i Demències

Metodologia

L'assignatura proporciona un entorn d'aprenentatge compost per diversos recursos per a que cada estudiant esculli com assolir les competències objectiu. No hi ha cap recurs indispensable excepte l'estudi.

L'assignatura compta amb dos grans grups de recursos:

1) Recursos que permeten fer una primera introducció de cada tema a l'estudiant (Aula Moodle, classes teòriques, classes pràctiques) i

2) Recursos que permeten que l'estudiant aprofundeixi i faci un estudi detingut de cada tema (bibliografia general de l'assignatura, document de treball de cada tema).

Els primers recursos (introdutoris) abracen aproximadament 1/3 de les hores que es signen si s'aprova l'assignatura (24h de classes teòriques + 20 hores de classes pràctiques = 44h de sessions presencials).

Els recursos d'aprofundiment descansen fonamentalment en el treball autònom de l'estudiant (estudi) i suposen 2/3 de l'assignatura (95.5h de treball autònom + 7.5h de tutories).

Per regla general, les evidències 1 i 3 (exàmens) inclouen un 50%-60% de preguntes relatives als recursos introductoris i un 40%-50% de preguntes relatives als recursos d'aprofundiment.

El document de treball de cada tema

L'assignatura compta amb un document que guia el treball autònom de cada tema especificant què cal saber per abraçar a fons el tema, les fonts per treballar aquest temari i una proposta guiada de preguntes a respondre, casos pràctics i exercicis d'anàlisi crítica o reflexió guiada.

La raó dels 2/3 i aprenentatge continuat

Cal recordar que si bé les sessions presencials abracen 44h del total de l'assignatura (24h de teoria i 20h de pràctiques = 1/3 de l'assignatura) l'aprenentatge autònom n'abraça 95.5h (2/3).

L'assignatura està dissenyada per a un treball continuat. Consta de 18 temes que s'introdueixen en una classe teòrica, pràctica o ambdues, distribuïdes al llarg de 20 setmanes (de setembre a gener).

Es preveu que l'estudiant pugui dedicar una bona part d'aquestes 95.5h de treball autònom al llarg de les 20 setmanes de curs, evitant acumular volums de matèria difícils d'abraçar de forma intensiva.

Repartint les 95.5h de treball autònom entre les 20 setmanes des de l'inici del curs fins a l'evidència 3 s'obtenen 4.75h per setmana, de les quals es recomanable dedicar a l'estudi eficient de PCV entre 1h i 3h.

La gestió eficaç del temps i l'ús de tècniques d'estudi per a educació superior són eines útils per a optimitzar el treball continuat.

L'assignació als grups de pràctiques

Es realitza de forma centralitzada des de gestió acadèmica. No és permès el canvi de grup de pràctiques fora que es demani i s'aprovi prèviament i oficialment via gestió acadèmica.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques d'aula: permeten introduir un nou tema no tractat a teoria o complementar de manera pràctica algun tema ja introduït.	20	0,8	3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15,

Sessions de teoria: junt amb les pràctiques, permeten una primera introducció a la major part dels temes.	24	0,96	4, 9, 11, 15, 17
Tipus: Supervisades			
Tutories: Trobades opcionals amb el/la tutor/a que poden ser virtuals o presencials, individuals o en grup.	7,5	0,3	3, 14, 15, 16
Tipus: Autònomes			
Treball entre sessions: Els temes que el professorat pot introduir a les classes (44h) cal treballar-los mitjançant l'estudi en activitats de treball autònom (95h,5h): lectura, anàlisi crítica, resolució de casos...	95,5	3,82	4, 9, 11, 14

Avaluació

Per a qualsevol dubte podeu consultar l'enllaç a les Pautes d'avaluació de les titulacions de la Facultat de Psicologia aprovades en Junta Permanent:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>.

L'avaluació continuada de l'assignatura consta de 3 evidències d'aprenentatge:

Ev1 (Examen 1): Examen tipus test amb 30-45 preguntes d'opció múltiple que abraçaran aproximadament la primera meitat del temari. És una evidència Individual, Escrita, Presencial, i corresponent al Primer període avaluatiu (vegeu calendari avaluacions). Té un pes del 40% a la mitjana ponderada de l'assignatura.

Ev2 (Cas): Construcció d'un cas. És una evidència Col·lectiva (en grup), Escrita (amb possibilitat de components audiovisuals), de lliurament virtual (Moodle) durant les dues setmanes prèvies a Nadal. Té un Pes del 20% a la mitjana ponderada.

Ev3 (Examen 2): Examen tipus test amb 30-45 preguntes d'opció múltiple que abraçaran aproximadament la segona meitat del temari. És una evidència Individual, Escrita, Presencial, i es correspon amb el Segon període avaluatiu (vegeu calendari avaluacions). Té un Pes del 40% a la mitjana ponderada.

Condicció de 'presentat' o 'avaluable'

Un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) constarà com a "avaluable"(vegeu pautes d'avaluació enllaçades al principi).

Assignatura superada

Es superarà l'assignatura quan la qualificació mitjana ponderada que implica totes les evidències obligatòries (Ev1, Ev2, Ev3) sigui ≥ 5

$$\text{Nota final (mitjana ponderada)} = (\text{Ev1} \cdot 0.40) + (\text{Ev2} \cdot 0.20) + (\text{Ev3} \cdot 0.40)$$

Recuperació

Qui pot optar a recuperació?

L'estudiant que compleixi 2 condicions (vegeu pautes d'avaluació):

- 1) tenir una qualificació d'avaluació continuada (mitjana ponderada d'Ev1-2-3) inferior a 5 i igual o superior a 3.5
- 2) haver estat avaluats en activitats per valor de 2/3 parts de la qualificació total (haver fet almenys els dos exàmens Ev1 i Ev3).

La recuperació és final i es centra en TOT EL TEMARI I ACTIVITATS DE L'ASSIGNATURA. Consisteix en una prova escrita tipus test que pot incloure preguntes sorgides de qualsevol dels recursos docents de l'assignatura però, molt especialment, de les lectures, l'estudi i les activitats d'aprenentatge consignades al treball autònom. La recuperació es realitzarà la setmana que ho indiqui la facultat.

Si s'opta a recuperació, la nota numèrica màxima possible de l'assignatura serà de 6.5 sobre 10.

Alumnat de segona convocatòria o més

No es preveu que l'alumnat de 2ª o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Avaluació única

Es realitzarà en la mateixa data i hora en què s'ha programat l'evidència 3. L'estudiant realitzarà l'examen corresponent a l'evidència 3 (45-90 minuts) (pes: 40% de la nota final), a continuació un examen equivalent al de l'evidència 1 (45-90 minuts) (pes: 40% de la nota final) i a continuació una evidència pràctica equivalent a l'evidència 2 (construcció d'un cas) (25-45 minuts) (pes: 20% de la nota final) que podrà ser oral o escrita, i que plantejarà creació de casos, problemes o preguntes breus sobre els mateixos. Pot consistir en dissenyar o crear un o varis casos que il·lustrin els trastorn/s els quals demana la pregunta d'examen o respondre preguntes pràctiques similars a les treballades a les sessions pràctiques i a les que s'han hagut de resoldre mitjançant l'evidència 2 (identificació d'anormalitat, diagnòstic, diferencial, etiologia) sobre un o varis casos. La durada total de la prova d'avaluació única oscil·larà entre les 2h i 3.25h. Els pesos de cada part s'han descrit a dalt (40%, 40% i 20%, respectivament). Cal una mitjana ponderada igual o superior a 5 per aprovar (mateixos criteris que en avaluació continuada). S'aplicarà el mateix procés de recuperació que el de l'avaluació continuada.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev1. Examen 1 (Primera part)	4 punts	1,5	0,06	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18
Ev2. Creació d'un cas	2 punts	0	0	4, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 17
Ev3. Examen 2 (Segona part)	4 punts	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

Bibliografia

MANUALS DE L'ASSIGNATURA

American Psychiatric Association (2013). DSM-5 Manual de diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales. Washington: American Psychiatric Publishing.

Versió online biblioteca d'humanitats:

<https://www-medicapanamericana-com.are.uab.cat/VisorEbookV2/Ebook/9788491101727#/{%22Pagina%22:%22>

Ezpeleta, L.y Toro, J. (2014). Psicopatología del desarrollo. Madrid: Pirámide.

Obiols, J. (Ed.) (2008). Manual de psicopatología general. Madrid: Biblioteca nueva.

Vallejo, J. (2015). Introducción a la Psicopatología y la psiquiatría 8a Edición. Madrid: Elsevier.

OBRES DE CONSULTA RECOMANADA

A nivell ampli, alguns recursos interessants són els següents:

Asociación Americana de Discapacidades Intelectuales y del Desarrollo (2011). Discapacidad intelectual. Definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid: Alianza. [American Association of Mental Retardation. (2006). El retard mental. Definició, classificació i sistemes de suport. Vic: Eumo].

Barlow, D. H., & Durand, V. M. (2003). Psicopatología (3ª ed.). Madrid: Thomson.

Belloch, A., Sandin, B., y Ramos, F. (1994). Manual de psicopatología. Vol I. Madrid: McGraw Hill. Interamericana.

Caballo, V.E., Salazar, I.C. y Carrobes, J.A. (Dirs). (2015). Manual de psicopatología y trastornos psicológicos. Madrid: Pirámide.

Durand, V.M. y Barlow, D. H. (2007). Psicopatología: Un enfoque integral de la psicología anormal. Thomson Paraninfo .

Ezpeleta, L. (Ed.). (2005). Factores de riesgo en psicopatología del desarrollo. Barcelona: Masson.

Kaplan, H. y Sadock, B. (2008). Manual bolsillo psiquiatría clínica. Lippincott Williams & Wilkins. Wolters Kluwer Health.

Es proporcionarà bibliografia específica per a cada tema.

Programari

No es requereix programari especial per a aquesta assignatura excepte el necessari per accedir a l'aula virtual Moodle i a la bibliografia digital.